

Roy Edwards jr.

It isn't May yet!

Over het leven van 'de' Roy Edwards, 1918-1980

Ernest Roy William Edwards (1947) was Made in Germany, zoals hij zelf zegt, dankzij een passionele ontmoeting in het Duitse stadje Peine tussen een jonge Britse RAF-officier en een Nederlandse jongedame die in het bezette Duitsland werkte voor de Control Commission for Germany (CCG). Toen VertaalVerhaal hem vroeg zijn vaders Nijhoff-dankwoord uit 1962 te mogen plaatsen, wilde hij ons ook graag enkele biografische gegevens verschaffen, maar liever schreef hij zijn herinneringen aan zijn vader uit en mochten wij daar dan een 'bio'tje' uit putten. Maar wij vonden het zonde om niet ook 'het lange verhaal' te publiceren. Zelf was Roy jr. na een onbezorgde jeugd voorbestemd voor de diplomatieke dienst, maar daartoe was een studie Rechten in Leiden aangewezen en in 'dat gat' kon hij na zijn jaren op de Europese School in Brussel ('een openbaring') niet meer aarden. Dus werd het Europees en Internationaal Recht aan de Brusselse Vrije Universiteit, met de wens later bij de Europese Commissie te gaan werken. ('Mijn ouders waren diep teleurgesteld en verklaarden me voor gek.') Na een stage kreeg hij inderdaad een aanstelling in Luxemburg – als vertaler... ('Ik heb altijd vermoed dat mijn vader daarachter zat.') Ondanks 'vijf prachtige jaren' was dit beroepshalve geen denderend succes – tien jaar Brussel hadden hun tol geëist: 'Ik was tweetalig in alle talen. Ik werkte daar met top-linguïsten en vreesde dat ze op een dag zouden ontdekken dat ik geen vertaler was, maar eerder "een jurist die ook talen kende".' Terug in Brussel was hij eerst nog juridisch terminoloog en stapte toen over op een administratieve carrière: Auditeur voor de staalindustrie. In 'de categorie ambtenaren die hun salaris dik terugverdienden' begeleidde hij grote fusies, behandelde overnames en doekte kartels op, met enorme boetes tot gevolg. In de bibliotheek van zijn mooie huis in de Groene Gordel van Brussel is hij omringd door zijn vaders boeken en luistert hij naar diens opera's. 'Zijn portret hangt aan de muur en is geschilderd met een techniek waardoor zijn blik mij overal volgt. Net als vroeger. Zijn impact op mij is groot geweest en ik denk nog elke dag aan hem. Want hij was een bijzonder mens, en dat was-ie.'

It isn't May yet!

Over het leven van 'de' Roy Edwards, 1918-1980

Mijn vader werd geboren op 5 december 1918 in Londen. Hier zou dat een surprise zijn, daar was het vermoedelijk eerder een opluchting. Hij zou de oudste worden van 5 kinderen. Het jonge gezin verhuisde al spoedig naar Hastings, aan de Engelse zuidkust, en dat had een reden: tijdens een wandeling in een park in Londen kwam plotseling een furieuze jongedame op mijn grootvader af en duwde hem een baby in de armen. Toen was dat een schandaal, nu zou daar geen haan naar kraaien. Grootvader Ernest verloor zijn positie en moest in Hastings helemaal opnieuw beginnen, wat hem gelukkig ook lukte. Hij bleef zijn reputatie als *womanizer* echter zijn leven lang eer aandoen. Zoals een oom eens zei: 'Telkens wanneer ik in Zuid-Engeland de bus neem, vraag ik me af of ik niet naast een halfbroer of halfzus zit.' Hij stierf in 1947.

Mijn vader had een min of meer onbezorgde jeugd in Hastings. Al heel jong ging hij zich voor literatuur interesseren. Op zijn tiende begon hij boeken te verzamelen, die hij voor een habbekrats kocht van zijn zakgeld. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in een bibliotheek van 10.000 boeken. Daarbij ging het niet alleen om Engelse literatuur, want hoewel hij die talen destijds (nog) niet goed sprak, las hij veel Duitse en Franse boeken. Later kwamen daar de Nederlandse en Vlaamse bij. Zijn favoriete Duitse auteur was Rilke, van wie hij zowat het complete werk bezat. Mijn hele jeugd heb ik niet anders gekend dan huizen waar overal boeken lagen opgestapeld, want er was nooit genoeg plaats voor. Later, toen we jaarlijks naar Engeland met vakantie gingen, konden we zien hoe hij dat deed: hij kende in iedere stad de tweedehands boekwinkels, bracht daar uren door en kwam dan met grote pakken boeken in het hotel aan. In de auto zaten we op de boeken, want er was geen plaats meer in de kofferbak. Toen, ongetwijfeld gevoelig voor onze klachten, heeft hij tijdens een vakantie geen enkel boek gekocht. Althans, dat dachten we. Na terugkeer thuis kwam er een paar dagen later een vrachtwagen van de PTT voorrijden en twee mannen hebben een kwartier staan uitladen. Boeken, uiteraard...

Hij interesseerde zich totaal niet voor sport of andere 'oppervlakkige' zaken; literatuur en kunst waren zijn wereld, waarin hij zich in feite opsloot. Hij was het toonbeeld van de verstrooide professor, een soort professor Zonnebloem. Hij kon soms helemaal van de wereld zijn, leefde dan in zijn eigen wereld en was dan ook niet aanspreekbaar. Ik heb daar in mijn jonge jaren goed misbruik van gemaakt, want hij zei dan op alles wat ik vroeg ja, om er later achter te komen dat het of een heel slecht idee was geweest, of dat het hem een behoorlijke duit had gekost. Hij ging het liefst om met mensen uit de literaire wereld, want hij was ongeschikt voor *small talk*. Hij liet dat trouwens merken. In feite runde mijn moeder het gezin en dat deed ze op onnavolgbare wijze, met veel humor, een sterke persoonlijkheid en vooral een totale toewijding aan haar man en kinderen. Zij schermde hem af van de boze buitenwereld en deed er alles aan om hem in zijn eigen wereld te laten leven, want daar was hij gelukkig. Daarbij dient te worden vermeld dat hij 'niettemin' een heel goede vader en

echtgenoot was. Dat kwam ook door zijn karakter. Het was simpelweg een ontzettend aardige man. Nooit zou hij iemand onheus bejegenen, nooit zou hij een onaardige opmerking maken. En als iemand dat tegenover hem wel deed, had hij vaak geen verweer. Mijn moeder des te meer, en sommigen hebben dat tot hun schade en schande ervaren.

Hij had ook een schitterend gevoel voor humor, doorspekt met citaten (Engelsen citeren veel). Zo ontmoette hij eens een nogal arrogante jonge Engelsman met wie hij vergeefs een gesprek probeerde te voeren, tot hij zei: *'What are you interested in, young man? Art, I suppose?'* Een andere keer kwam hij in Engeland een nouveau riche tegen die onlangs een landgoed had gekocht en daar luid over liep op te scheppen. *'What do you do for a living?'* vroeg hij mijn vader. Toen mijn vader antwoorde dat hij vertaler was, bekeek hij hem met een zekere minachting. *'And you, what do you do?'* vroeg mijn vader. *'I am a gentleman farmer,'* zei de man, waarop mijn vader repliceerde: *'That means that you are neither the one nor the other.'* Hoe vaak hebben we niet onder de tafel gelegen van het lachen.

Mijn vader had twee linkerhanden. Tijdens mijn jeugd jaren verweet ik hem eens dat 'de vaders van mijn vriendjes alles konden' terwijl bij ons de timmerman moest komen om een spijker in de muur te slaan. Hij besloot daar iets aan te doen en ging een timmermanskist kopen. Hij had alleen geen idee waar je zo'n ding kon krijgen. Kwam hij thuis met een kindertimmerkistje dat hij in een speelgoedwinkel had gevonden. Gelachen dat we hebben.

Tijdens zijn middelbare schooltijd begon hij zich actief met literatuur en de literaire wereld bezig te houden. Hij schreef artikelen, niet alleen in de schoolkrant maar ook in tijdschriften. Hij las alles wat hij in zijn handen kreeg, hetgeen hem een enorme algemene ontwikkeling bezorgde. Hij kon over absoluut elk onderwerp meepraten, maar de literatuur bleef zijn passie. In die tijd was hij bevriend met enkele *big shots* in de Britse literaire wereld. Hij kwam over de vloer bij Somerset Maugham, die hem eens heeft meegenomen op een reisje naar Parijs, bij George Bernard Shaw, alsmede enkele hier minder bekende literaire figuren die toen in Engeland zeer bekend waren, zoals Francis Watson, die later directeur van de Wallace Collection zou worden, Ted Haynes, een beroemde advocaat die ook boeken schreef, Percy Colson, zeer populair in die tijd. Ook was hij zeer bevriend met lord Alfred Douglas, de 'minnaar' van Oscar Wilde. We moeten wel beseffen dat het hier ging om een jongen van een jaar of zestien. Door zijn toen al enorme kennis van de Engelse literatuur beschouwden ze hem als een soort wonderkind, een attractie. Mijn vader heeft altijd stellig beweerd dat Douglas niet homoseksueel was maar een zeer gevoelige jonge dichter, met een bruut van een vader. (Een goede tip voor wie het fijne van die turbulente affaire wil weten: *Bosie: The Definitive Biography of Lord Alfred Douglas* door Rupert Croft-Cooke (Four Square Editions, 1963). Een 99-jarige tante in Engeland herinnert zich nog goed dat lord Douglas vaak over de vloer kwam en dan de hele familie mee uit eten nam in wat het beste restaurant van Hastings was. Gezien het culinaire niveau in het Engeland van die tijd, ben ik blij dat ik er niet bij was... Maar mijn vader had twee vrienden, veel ouder dan hij, die hij beschouwde als zijn 'mentors'. Ten eerste de briljante schrijver Hugh Kingsmill, nu vergeten, en dr.

William Robson Scott, een Schotse aristocraat die zich tot afgrijzen van zijn vader niet interesseerde voor de jacht op het 12.000 hectare tellende landgoed in Schotland maar voor literatuur. Dat het ook nog eens vooral de Duitse literatuur betrof (hij zou later hoogleraar Duitse Letteren worden in Bristol) maakte het alleen maar erger. (Triest detail: het hielp natuurlijk niet dat de oude lord drie zonen had verloren tijdens de Eerste Wereldoorlog, en een vierde, een nakomertje, tijdens de Tweede Wereldoorlog, neergeschoten boven Duitsland. William was de enige overlevende van zijn kinderen). Kingsmill stierf in 1949, tot groot verdriet van mijn vader, maar met Robson Scott bleef hij tot aan zijn dood in 1980 intens bevriend. Toen mijn vader op 10 mei 1980 stierf, hebben we William op de hoogte gebracht van zijn overlijden. Enkele uren later kreeg hij een fatale hartaanval.

Mijn vader wilde literatuur gaan studeren maar hij kreeg geen plaats in Oxford of Cambridge en voor minder deed hij het niet. Dus ging hij in een boekhandel werken (waar anders) met het plan het het volgende jaar opnieuw te proberen. Maar de oorlogsdreiging uit Duitsland werd steeds sterker en de mobilisatie kwam eraan. In 1939 werd hij gemobiliseerd en ingedeeld bij de RAF. Hij heeft 10 jaar bij de RAF gezeten en hoewel hij er vrij weinig over sprak, zijn er enkele hilarische anekdotes overgeleverd, die ook precies weergeven wat voor een persoonlijkheid hij was. Sommige van die anekdotes kwamen van zijn vroegere oorlogskameraden, dus uit de eerste hand.

Hij werd gestationeerd als 'flight sergeant' op een luchtmachtbasis in Norfolk, aan de Engelse oostkust. Norfolk was tijdens de oorlog bezaaid met luchtmachtbases, want van daaruit werden de aanvallen op Duitsland uitgevoerd. Wat hij daar precies deed is nooit zo duidelijk geworden; vermoedelijk was hij navigator, want hij heeft boven Duitsland gevlogen. Hij is steeds heelhuids teruggekomen, in tegenstelling tot de meesten van zijn kameraden. Door zijn verstrooidheid had hij nooit leren autorijden en het minste wat een RAF-man moest kunnen, was toch dat hij een auto kon besturen. Lesauto's waren er niet maar er waren genoeg vrachtwagens. Dus kreeg mijn vader les in een vrachtauto. Hij heeft er twee total loss gereden. De derde vrachtwagen heeft hij omgekeerd in een gracht weten te parkeren. Hij en zijn instructeur zaten bovenop de wagen, wachtend op hulp. De hele basis volgde zijn kunsten met groot vermaak en toen ze hoorden dat 'Ed de derde kar had gemold', is de blaaskapel van de basis hem met de muziek komen afhalen. Hij werd de enige dienstplichtige die werd vrijgesteld van het besturen van een automobiel, want het werd te duur... In 1940 voerden de Engelsen raids uit op de Franse kust, met de bekende scènes van het strand van Duinkerken, maar er waren meer van die raids, ook op Saint-Nazaire, waar mijn vader bij was. Die raid beleefde hij volledig op zijn typische, eigen wijze. Om te beginnen begreep hij niet wat de bedoeling was. De Duitsers waren toch te sterk, meende hij, en ze zouden weer snel teruggaan naar Engeland. Dat was ook zo, maar het ging niet vanzelf. De Engelse troepen zaten vast op het strand en moesten geëvacueerd worden. Het was als een tweede Operatie Duinkerken. Van alle kanten kwamen schepen naar het strand en namen de soldaten aan boord. Mijn vader had in Engeland zijn rugzak leeg geschud en de 'nutteloze inhoud' vervangen door boeken. Op het strand had hij een kuil gegraven en daar zat

hij Dostojewski te lezen. Een schip kwam tot vlak bij het strand om de troepen te evacueren. Vader had niets in de gaten want hij verkeerde in het goede gezelschap van zijn vriend Dostojewski. Tot een paar manschappen hem kwamen zoeken en riepen dat hij aan boord van het schip moest gaan. Dat deed hij met een zekere tegenzin en hij vond diep in het ruim een rustige plek om door te lezen. Tot het schip werd geraakt en begon te zinken. De militairen werden geëvacueerd naar een ander schip. Mijn vader had niets gemerkt en bleef doorlezen. Tot weer een goede ziel hem kwam zoeken en hem meesleepte naar het dek. Uiteindelijk zijn ze aan de Engelse zuidkust aan wal gegaan, waar ze op de kade door een enthousiaste menigte werden opgewacht en mijn vader door een uitgelaten oud dametje werd omhelsd met de woorden 'You are a hero!' Later zou hij nog een onderscheiding krijgen wegens zijn 'koelbloedig optreden tijdens de evacuatie van Saint-Nazaire'. Naderhand is hij nog drie keer onderscheiden zonder ooit te weten waarvoor.

Na de oorlogsjaren op de luchtmachtbasis zonder veel kleerscheuren te hebben overleefd, en vooral veel goede contacten te hebben gelegd bij zowat alle boekhandelaars in Norfolk, werd hem na de Duitse capitulatie gevraagd als 'intelligence officer' naar Duitsland te gaan. Duitsland was verwoest en het bestuur van het land, op alle niveaus, lag ook plat. Hij werd kapitein en belast met inlichtingenwerk. Hij was gestationeerd in Peine, een stadje aan wat toen de Zonegrens heette, de met prikkeldraad afgescheiden grens met de 'Oostzone', oftewel Oost-Duitsland, dat door de Russen werd bezet. Hij leefde er als God in Frankrijk. De hooggeplaatste nazi's waren allemaal gearresteerd en dat gaf de geallieerde officieren in feite dezelfde voordelen die de Duitse officieren destijds in Nederland hadden: ze vorderden huizen en gooiden de bewoners eruit. Mijn vader had een fraaie villa tot zijn beschikking en drie grote Mercedesen, met drie chauffeurs. Hun bazen waren immers 'verhaftet'. Omdat hij inlichtingen moest verzamelen, meer over de Russen dan over de Duitsers, reed hij dagelijks in een van zijn Mercedesen met chauffeur langs de Zonegrens. Zodra hij daar verscheen, kwam er altijd een Russische vrachtauto met soldaten aan, die op hem begonnen te schieten. Hij zag absoluut het gevaar niet en had er veel plezier in om, hangend uit het raam van de auto, de banden van de Russische vrachtauto lek te schieten. 's Avonds vertelde hij dan jolig over zijn succes, over hoeveel banden hij had geraakt. Dit is hem ten voeten uit: nooit is hij zich ergens bewust geweest van gevaar. Er zat permanent een beschermengel op zijn schouder, die zwaar overwerkt moet zijn geweest. Wij stonden vaak doodsangsten uit wanneer hij in gedachten verzonken een drukke straat overstak, zonder zich om het verkeer te bekommeren; om van de oorlog maar te zwijgen.

In Duitsland heeft hij een goede en interessante tijd gehad. Hij raakte bevriend met Duitse burgers, ('goede Duitsers') en natuurlijk met de boekhandelaren. Er zijn vriendschappen ontstaan die tot in de jaren zestig zijn doorgegaan. Voorts ontstond er in Noord-Duitsland al snel opnieuw een rijk cultureel leven, wat hij in Engeland vijf jaar lang gemist had. Zo ging hij begin 1947 's avonds naar de opera. Het stortregende maar hij had gelukkig een paraplu bij zich. Hij kwam voorbij een portiek waar een mooie blonde jongedame voor de regen schuilde. Galant bood hij haar zijn paraplu aan. Zij ging toevallig ook naar de opera. Het klikte duidelijk tussen die twee.

Na afloop regende het nog steeds. Mijn vader bood de jongedame aan haar naar huis te brengen, maar het was vrij ver. Hij zag dat een groep arbeiders het beschadigde wegdek aan het repareren was, met o.a. een stoomwals. Mijn vader heeft die stoomwals gevorderd en daarmee de jongedame naar huis gebracht. Ik heb geen idee wat ze daarna hebben gedaan maar negen maanden later werd ik geboren... Die blonde jongedame werd dus mijn moeder, Francina Bolwidt, de vrijgevochten dochter van een Amsterdamse effectenmakelaar. Die familie heeft tijdens de oorlog veel meegemaakt, vader door de Gestapo gearresteerd, de hongerwinter... en ze had besloten 'die moffen' in het hol van de leeuw aan te pakken. Ze werkte voor de CCG, de Control Commission for Germany, een half civiele, half militaire organisatie die Duitsland bestuurde. Toen mijn geboorte naderde is ze teruggegaan naar haar ouders in Amsterdam, waar ik geboren ben. Mijn vader bleef nog tot 1949 in Duitsland, waarna hij werd gedemobiliseerd en naar Nederland kwam. Hij werd door zijn Nederlandse schoonfamilie met een welhaast ontroerende hartelijkheid binnengehaald. Zij hadden direct door dat het vooral een ontzettend aardige, lieve jongeman was.

Daar stond hij dan, een jonge Engelsman in Nederland, zonder veel kwalificaties en met een gezin te onderhouden. Hij begreep dat hij Nederlands moest leren, wat hij in recordtempo heeft gedaan. Daarna hoorde hij dat ze technische vertalers zochten bij de Bataafse Petroleum Maatschappij, oftewel de Shell. Dat was zijn kans en hij begon daar met veel plezier te werken. Hij ontdekte tegelijkertijd Nederland en werd verliefd op het land 'met de rooie daakjes', zoals hij placht te zeggen. En hij ontdekte ook de Nederlandse literatuur, een openbaring, vond hij. Geen klein compliment van iemand die praktisch de hele Engelse literatuur als zijn broekzak kende...

In Den Haag werd hij een trouwe klant van De Slegte en van de boekenmarkt. Zijn verzamelwoede ging daar verder en is nooit opgehouden. Hij was trouwens ook een groot muzikliefhebber, zo niet een musicoloog, met een discotheek van ruim 1000 platen. Zijn bibliotheek bevatte ook talloze boeken over muziek en componisten. Hij begon de Nederlandse schrijvers te verslinden, en ook de Vlaamse, die hij en passant had ontdekt. Dat resulteerde weer in de aanschaf van een groot aantal Nederlandse en Vlaamse boeken. Opmerkelijk vond hij dat de Nederlandse en Vlaamse auteurs in Engeland totaal onbekend waren. Daar moest iets aan gedaan worden, vond hij. Maar hoe? Op een dag ontmoette hij Johan Fabricius. Fabricius had de ambitie om zijn boeken in eigen beheer te laten vertalen en ze dan in Engeland te laten uitgeven. 'Jij word mijn lijfvertaler,' zei hij tegen mijn vader. Die zag dat wel zitten want hij had een passie ontwikkeld voor vertalen, begonnen op zijn werk, maar als hobby vertaalde hij inmiddels stukken uit Nederlandse romans en dat vond hij geweldig. Fabricius wilde dat hij een van zijn boeken in het Engels zou vertalen. Alleen over de financiën moesten ze het nog eens worden. Fabricius zei: 'Als ik je vijftig gulden geef, is dat genoeg?' Mijn vader begon te lachen en zei dat hij bereid was het boek voor tweeduizend gulden te vertalen. 'O, dat is ook goed,' zei Fabricius en mijn vader ging aan de slag. Het moet benadrukt worden dat alle literaire vertalingen van mijn vader tot stand zijn gekomen in zijn vrije tijd. Hij had immers

een fulltime baan bij de Shell. Wanneer hij 's avonds thuis kwam, was er eerst tijd voor zijn gezin. Dan werd er gegeten en daarna ging hij in zijn studeerkamer lezen, naar een opera luisteren en dan pas begon hij aan zijn vertaalwerk, tot ongeveer één à twee uur 's nachts. Deze levenswijze, gekoppeld aan veel stress, eten, drinken, roken, hebben er ongetwijfeld toe bijgedragen dat hij maar 61 is geworden.

Hij heeft veel boeken vertaald voor Fabricius; ze werden vrienden. Hij heeft trouwens nog voor andere schrijvers vertaald (W.F. Hermans, *De donkere kamer van Damokles*, Marga Minco, *Het bittere kruid*, Felix Timmermans, *Boerenpsalm*, Stijn Streuvels, *Het leven en de dood in den ast*, bijv.), alsmede voor Jaap Oversteegen, directeur van de 'stichting-met-de-langste-naam', maar hij bleef Fabricius trouw. Tot die laatste keer. Er moest weer een boek vertaald worden maar mijn vader had het werkelijk te druk gehad; zo was er de *Max Havelaar* die af moest. De afspraak met Fabricius was dat de vertaling op 1 mei van het volgende jaar klaar moest zijn. Maar vader had absoluut de tijd niet kunnen vinden om er ook maar aan te beginnen. Op 30 april kwam Fabricius aanbellen met de vraag of zijn vertaling af was. Mijn vader was gestrest en vooral geïrriteerd over wat hij zag als gebrek aan begrip van Fabricius. Zijn antwoord was: '*It isn't May yet!*' Ruim een jaar later kreeg Fabricius zijn vertaling. Het is niet meer goed gekomen.

In 1964 zijn we van Den Haag naar Brussel verhuisd. Vader werd daar Revisor bij de Europese Commissie en dat betekende het einde van zijn literaire vertaalwerk. Hij had er totaal de tijd niet meer voor. De werkdruk lag zeer hoog bij de Commissie. Soms moest hij met zijn team de hele nacht doorwerken en ging mijn moeder hem om zes uur 's morgens van kantoor halen. (Zoals gezegd, hij kon niet autorijden, mijn moeder reed). Hij sliep dan een paar uur en ging daarna weer naar zijn werk. Maar de Martinus Nijhoffprijs is altijd aan hem (en ons) blijven plakken. Een ware Nobelprijs voor vertalingen. Toen hij de prijs kreeg woonden we nog in Den Haag en zat ik op het Lyceum (2e VCL, nu Segbroek College). De dag na de bekendmaking verscheen er een groot artikel in *De Telegraaf*, met een foto van mijn vader. Ik werd door leraren aangesproken, de rector feliciteerde mij, sommige leerlingen behandelden me met meer ontzag dan daarvoor. Op de Europese School in Brussel wisten de Nederlandse leraren heel goed wie ik was: de zoon van. Later heeft een vroegere medeleerling mij verteld dat het door de Nederlandse gemeenschap in Brussel gewaardeerd werd dat we nooit over die onderscheiding hebben opgeschept. Dus zoiets van 'dat we ondanks alle roem toch heel gewoon zijn gebleven'. Ach, alles is relatief. Reeds voor mijn eindexamen wilde mijn moeder eens poolshoogte gaan nemen bij de Rechtenfaculteit in Leiden. Ik was voorbestemd voor de Diplomatieke Dienst en dan moest je in die tijd naar Leiden, en Rechten studeren. Ze liep het kantoor van de Decaan binnen (want zo was ze wel) en vroeg om inlichtingen. Dat bleek wel in orde te zijn, vond ze. Toen vroeg de Decaan mijn naam. Roy Edwards, zei mijn moeder. De goede man was duidelijk literair onderlegd. 'U bedoelt toch niet de zoon van "DE" Roy Edwards?' Mijn moeder glom van trots en u kunt raden waar ik werd ingeschreven.

Ondanks zijn Britse afkomst was mijn vader van jongs af aan een uitgesproken gastronom. Hij liep altijd met een Michelin-gids rond en zo hebben we talloze sterrenrestaurants bezocht. In elke stad waar we kwamen zocht hij het beste

restaurant uit en het interesseerde hem niet hoeveel het kostte. In Brussel hebben we gastronomische hoogtijdagen met hem beleefd. Hij had ook een mooie wijnkelder, die hem ruim heeft overleefd. Ik herinner mij nog goed zijn wanhoop wanneer we in de jaren vijftig en zestig met vakantie waren in Engeland, en hij vergeefs in die gastronomische woestijn naar een behoorlijk restaurant zocht.

Vakanties stonden altijd in het teken van het bezoeken van kerken, musea, monumenten, etc. Op het strand liggen was er niet bij. We gingen naar Engeland, Duitsland, Italië, Zwitserland, altijd interessant, zelfs voor pubers. Later, toen ik al volwassen was, hebben mijn ouders eens vijf weken in Florence doorgebracht, waar ze van 's morgens tot 's avonds de bezienswaardigheden bezochten. Toen ze weer thuis waren zei mijn vader dat hij het volgende jaar terug wilde, 'want hij had eigenlijk nog niets gezien'.

Eén vakantieherinnering is mij altijd bijgebleven. We waren in Zwitserland en op een dag zei vader: 'Morgen gaan we een excursie maken, met de trein.' Dat vonden we prima want een treinreis in Zwitserland is altijd de moeite waard. Na een vrij lange reis kwamen we aan in het kanton Wallis en stapten uit bij een kleine plaats waarvan de naam ons niets zei: Raron. Op een rots lag een fraaie oude kerk. Wij liepen naar boven en bezochten de kerk. De moeite waard. We dachten dat dit het doel van de excursie was maar toen nam vader ons mee naar buiten, naar het kleine kerkhof naast de kerk. Plotseling bleef hij staan en zei: 'Hier is het.' We stonden voor het graf van Rilke.

In Brussel bleef hij actief in de Vlaamse literaire wereld, ging om met Karel Jonckheere, Raymond Brulez, etc., maar van vertalen kwam het niet meer. Zijn vroegere levensstijl eiste zijn tol en dat resulteerde in drie hartinfarcten; de derde was fataal. Hij stierf op 10 mei 1980 en mijn moeder zeven jaar later, dezelfde dag. Mijn ouders hadden nog een huis gekocht in Norfolk, waar ze hoopten samen van een onbezorgde en lange oude dag te kunnen genieten. Het heeft niet zo mogen zijn. De dood van mijn vader blijft tot vandaag de zwartste dag van mijn leven. Ik had mijn beste vriend verloren. Maar daar komt een zoon meestal pas later achter. Te laat. Ze waren onafscheidelijk. Mijn vader adoreerde mijn moeder en dat was wederzijds. Ze rusten nu samen op een prachtig oud kerkhofje in Norfolk.

*De Stichting ter Bevordering van de Vertaling van Nederlands Letterkundig Werk, de voorloper van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (NLPVF), dat in 2010 samen met het Fonds voor de Letteren opging in het Nederlands Letterenfonds.